

Høringsuttalelse 202517478 - søknad om tillatelse til delvis nedlegging av Risen dam i Marker kommune

Til: Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Fra: Tom Stian Haugerud, Leder for Opsal Utmarkslag SA, Organisasjonsnummer 929 038 061, som representerer 17 grunneiere (tidligere Opsal Grunneierlag før registrering i Brønnøysund) som blir berørt.

Dato: 16 April 2026

Vi viser til NVEs høring vedrørende søknad om delvis nedlegging av Risen dam i Marker kommune. Vi ønsker med dette å gi våre synspunkter på tiltaket, samt fremme forslag til avbøtende tiltak.

Vårt primærmål er at Risen dam skal bestå som i dag, men dersom den blir delvis nedlagt i henhold til søknaden er våre sekundærmål som følger av avbøtende tiltak under.

Synspunkter

Vi mener at konsekvensene av tiltaket har mange negative sider som blant annet:

- **Verneområde og naturverdier**
Området rundt Risen omfatter viktige naturtyper, inkludert vernet barskog og myrområder. En betydelig senkning av vannstanden kan påvirke vannbalansen og føre til negative konsekvenser for disse naturverdiene, herunder økt uttørking og endret økologisk tilstand.
- **Kulturminne og vassdragets historikk**
Risen dam og reguleringen av vassdraget representerer et viktig kulturminne knyttet til fløting og historisk bruk av vassdraget. En nedlegging uten tilstrekkelig hensyn til dette vil innebære tap av kulturhistoriske verdier.
- **Biologisk mangfold – edelkreps, ørret og ål**
Vassdraget har dokumenterte bestander av blant annet ørret, og det er grunn til å anta at naturlige vandringsforhold tidligere har eksistert. Stabil vannstand og gode vandringsmuligheter er avgjørende for å opprettholde og styrke bestandene for fisk og andre arter som edelkreps og ål
- **Landskap, friluftsliv og bruk**
Risen har betydelig verdi for friluftsliv, rekreasjon, historiske vandingsleder og lokal bruk. Lavere vannstand vil redusere områdets attraktivitet, påvirke landskapsbildet negativt og begrense bruksmuligheter, herunder tilknytning til eksisterende bygg, selskapslokaler og annen turisme innover i vassdraget som

kano, fiske og hytteutleie. Videre blir i dag vannveien brukt hyppig for å bedrive jakt (transport av jegere også i forbindelse med ettersøk og ikke minst fløting av felt elg) i et ellers lite tilgjengelig område.

Vi mener også at alternative løsninger som kan opprettholde et mer naturlig og historisk vannstands nivå ikke er tilstrekkelig vurdert som blant annet at vannstand i Risen vil synke til under historisk nivå (anslagsvis opp mot en 1 meter) grunnet den mudrede kanalen i Damvannssundet opprettholdes og ikke tilbakestilles. Videre vil en V-formet topp på den nye foreslåtte betongterskel som sikre noe vann nedover i vassdraget også i tørkeperioder.

Avbøtende tiltak

For å redusere negative konsekvenser foreslås:

- **Tilbakeføring av historisk nivå på vannstand i Risen**

Det bør gjennomføres tiltak i Damvannssundet, herunder etablering av terskelløsninger (se figur 1 i appendix) i den mudrede kanalen for å bringe vannstanden tilbake mot historisk nivå (anslagsvis opp mot 1 meter). En slik løsning vil kunne redusere dreneringseffekten blant annet fra myrene i et verneområde (ikke tappe de mer en under historisk nivå) og gi mer stabile hydrologiske forhold. Høyde på terskeløsningen kan gjerne settes noe høyere enn historisk nivå for å være på den sikre siden av negative konsekvenser, men innenfor konsekvensklasse 0 for samlet volum i Risen alene.

- **Tilrettelegging for bruk og friluftsliv**

Det bør legges til rette for båtplasser og fortsatt bruk av Risen til rekreasjon, for å opprettholde områdets verdi for lokalsamfunnet da denne tilgjengeligheten ved vei til Damvannet nå forsvinner. Det må etableres funksjonelle løsninger for fiskepassasje slik at arter som ørret, edelkreps, ål og andre kan vandre i vassdraget. Som igjen vist i figur 1 kan en serie steinterskler gi gradvis heving av vannstanden, redusere erosjon og samtidig forenkle passasje for både folk og fisk.

- **Økt høyde på betongterskel**

Betongterskelen bør dimensjoneres til høyeste nivå innenfor konsekvensklasse 0, slik at vannstanden i størst mulig grad opprettholdes. Viktig at beregningen bare tar for seg vannvolumet i Damvannssundet og ikke samlet vannvolum med Risen siden det uansett vil bli en høydeforskjell mellom disse vannene. Den økte høyden bør sees i lys av en mulig V-formet topp på foreslått betongterskel.

Konklusjon

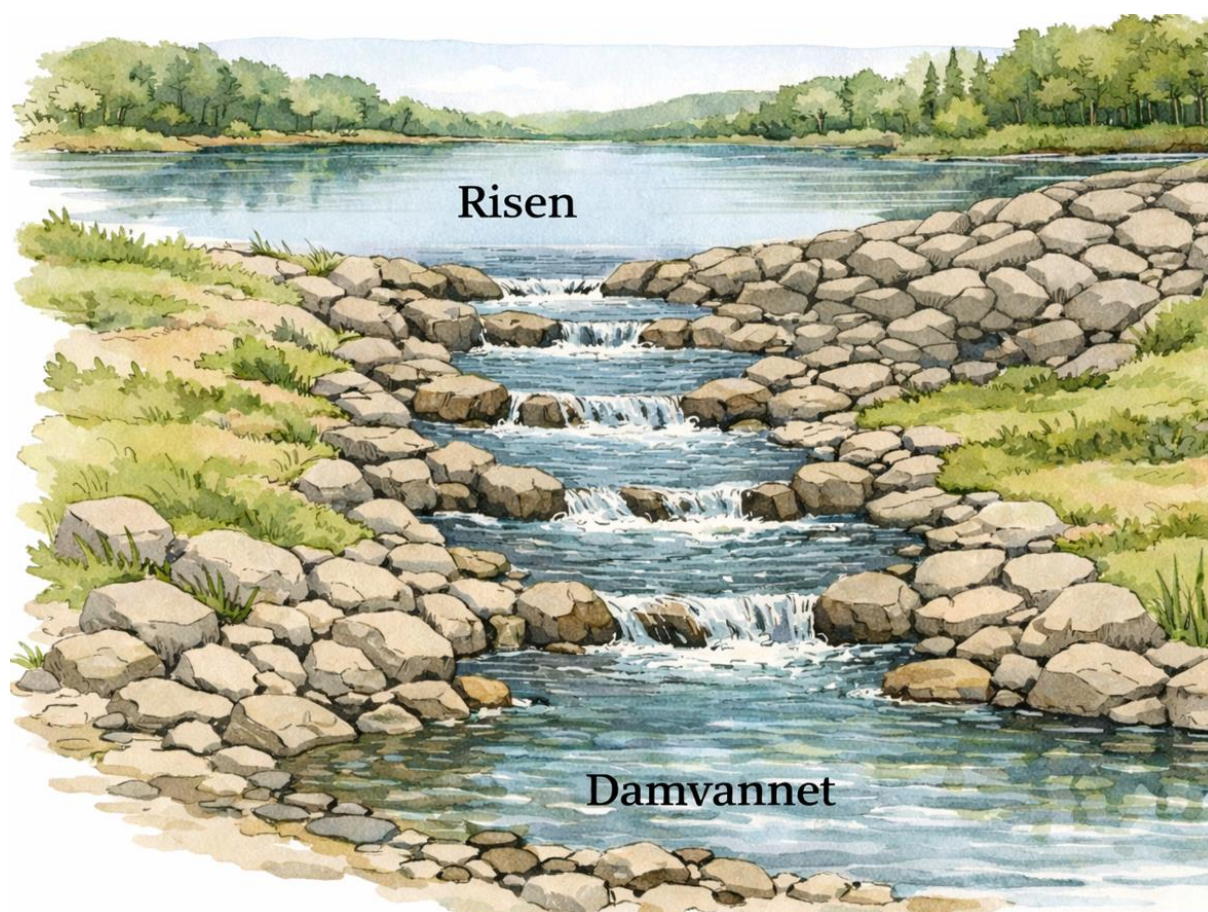
På denne bakgrunn fremmes det innsigelse til søknad om delvis nedlegging av Risen dam er fullverdig utredet (ref. historisk oppmudring av Damvannssundet og foreslått senking av Risen under historisk nivå). Alternativt en godkjenning av avbøtende tiltak som etablering av terskelløsning i Damvannssundet som vil sikre vannstanden til minimalt historisk nivå i Risen eller noe høyere (innenfor konsekvensklasse 0) for å ta høyde for tørkeperioder og redusere negativ påvirkning av natur i et verneområde.

Med vennlig hilsen

Tom Stian Haugerud

Leder for Opsal Utmarkslag SA

Appendix

Figur 1: Terskelløsning i Damvannssundet – for å heve vannstanden i Risen til historisk nivå og tilbakestille kanalen som ble mudret.